

Тетяна ГАРАЧУК
(Умань, Україна)

ЗДІБНОСТІ ДО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Проблема навчання та розвитку – одна з актуальних проблем в дослідженнях вітчизняних та зарубіжних психологів та педагогів. Немає, мабуть, жодного науковця та дослідника, який би не задавався питанням: в якому зв'язку знаходяться дані процеси, і чи пов'язані вони взагалі?

Над проблемою діагностики та розвитку здібностей працювали О. Бочарова, В. Войтко, Н. Волкова, В. Галузьяк, Б. Кобзар, Я. Коломенський, О. Кочерга, С. Максименко, О. Музика, А. Палій, В. Панченко, М. Сметанський, І. Підласий, М. Фіцула, В. Шахов та ін. Дослідники підкреслюють, що здібності розвиваються в процесі суспільної праці, навчання, виховання та розвитку індивіда, в процесі оволодіння трудовою діяльністю.

Нашою метою є висвітлення ролі здібності до навчання іноземних мов учнів початкової школи.

Ефективність навчання вимірюється кількістю та якістю отриманих знань, а ефективність розвитку вимірюється рівнем розвитку навчальних здібностей, т. б. наскільки розвинуті в учнів основні форми їхньої психічної діяльності, як швидко вони можуть орієнтуватися в навколишній дійсності. Відмічено, що можна знати багато, але не проявляти при цьому ніяких здібностей, т. б. не вміти самостійно розібратися в новому явищі, навіть з відносно обізнаної сфери діяльності. Д. Єльконіним зазначено, що початкова школа ставить перед собою завдання не стільки навчити дитину писати, читати, рахувати, знати мови та розв'язувати елементарні математичні задачі, скільки сформувати здібності до засвоєння нових знань. Потрібно навчити дитину не пасивно сприймати та усвідомлювати нову інформацію, а навчити самостійно здобувати, обробляти та засвоювати її [4, с. 221].

Зауважено, що людина не народжується з готовими, сформованими математичними, мовними чи музичними здібностями, людина їх може тільки розвивати впродовж життя, приєднуючись до світу лінгвістики, математики, музики тощо.

Коли досвід людства був невеликим, дитина все засвоювала в процесі спілкування з середовищем за допомогою батьків. Пізніше в суспільстві з'явилися спеціально навчені люди – вчителі, функція яких зводиться до передачі новому поколінню досвіду наших пращурів. Адже, роки навчання в школі – це важливий етап людського життя, спеціально відведений для засвоєння накопиченого людством досвіду. Отож, доля людини залежить від того, що він засвоїть, як засвоїть та хто йому в цьому допоможе

В. Ільман зауважено, що одним із першочергових завдань учителя є навчання дітей з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей. Саме точні уявлення про індивідуальні особливості розвитку дитини допоможуть учителю початкової школи зробити навчально-виховний процес скерованим на цілеспрямований розвиток здібностей, нахилів, уподобань кожної дитячої особистості. Відтак, основою вчительського професіоналізму виступають його вміння приймати учнів такими, якими вони є, з їхніми перевагами, недоліками й індивідуальними особливостями тощо [3, с. 30].

Головним завданням навчання в молодший шкільний вік є залучення дитини до систематичного навчання. Означений період називається пропедевтичним курсом. Всі діти, незалежно від середовища, під час навчання, тривалістю 3-4 роки, елементарні знання, вміння та навички, перш за все з рідної та іноземної мов, математики. Поряд із змістом, який міститься в цих трьох предметах, в початковій школі з'являються відомості, пов'язані з природою, літературою, музичним та фізичним вихованням.

Додомо, що здібності до навчання – сама важлива здатність людини. Завдяки їй відбувається всебічний розвиток особистості в цілому. Навчання продовжується впродовж усього життя, під час якого під впливом пізнання й

досвіду виникають нові форми поведінки та діяльності або піддаються змінам раніше набуті форми.

У терміна «здібності» свої синоніми: «узагальнені уміння», «можливості», «потенції», «рівень розвитку» тощо [1, с. 12]. Уроджені якості розуму та нервової системи розглядаються як задатки, на основі яких в залежності від педагогічних умов можуть бути сформовані розумові здібності різного рівня [1, с. 14]. Важлива думка: нахили виникають в тій сфері діяльності, в якій дитина володіє особливо розвиненими здібностями, наприклад, здібності до вивчення мов. Одне підкріплює та розвиває інше [1, с. 23].

Риси розумової обдарованості (за Ю. Гільбухом) ранній прояв високої пізнавальної активності й допитливості; швидкість і точність виконання розумових операцій, обумовлених сформованістю навиків логічного мислення, стійкістю уваги та оперативної пам'яті; багатство активного словника, швидкість та оригінальність словесних асоціацій; установка на творче виконання завдань; розвинуте творче мислення та уява; володіння основними компонентами уміння вчитися [1, с. 10].

Коли ми говоримо, що молодший школяр володіє розвиненими спеціальними здібностями (наприклад, в галузі іноземних мов, математики чи музики), то це не означає, що інші здібності в нього зовсім не розвинуті. Як правило, високі спеціальні здібності розвиваються на фоні достатньо розвиненого інтелекту.

За Ю. Гільбухом розумові здібності за предметною ознакою діляться на фізико-математичні (або просто математичні), здібності до вивчення гуманітарних предметів тощо [1, с. 30].

За даними деяких досліджень, близько 50% розумових здібностей формуються у дитини до 4 років та 80% – до 8 років. А коли людина стає дорослим, закінчує своє навчання, вона використовує тільки 10-15% свого розумового потенціалу [1, с. 51].

Ю. Гільбухом зауважено, що всі діти поділяються на три типи, відповідно домінуючого типу мислення: 1) «теоретики» (розвинуте абстрактно-знакове або логіко-аналітичне мислення); 2) «художники» (розвинуте образне мислення); 3) змішаний тип (діти, в яких без суттєвої переваги поєднано обидва види мислення). Однак, краще, коли у дитини наявна, хоча і невелика перевага окремого типу мислення. Це, на думку науковця, полегшує професійне самовизначення особистості [2, с. 70–71].

Отже, людина не народжується ні практиком, ні філософом. Всьому вона навчається у дорослих. Дорослі вчать дитину ходити, говорити, оперувати з предметами, висловлювати свої думки. Багато чого в майбутньому залежить від того, як її навчили в дитинстві. Правильне навчання призводить до формування різноманітних здібностей, неправильне – заважає їх становленню та правильному функціонуванню

Перспективу подальших досліджень вбачаємо у дослідженні питання підготовки майбутніх учителів початкової школи до розвитку здібностей школярів у процесі навчання іноземних мов.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гильбух Ю. З. Внимание: одаренные дети / Ю. З. Гильбух. – М. : Знание, 1991. – 80 с.
2. Гильбух Ю. З. Темперамент и познавательные способности школьника : психология, диагностика, педагогика : Пер. с укр. – Перед. и доп. / Ю.З.Гильбух. – Киев : Ин-т психологии АПН Украины, 1993. – 272 с.
3. Ильман В. Деякі аспекти вдосконалення професійної підготовки вчителів початкової школи: сучасні тенденції / В. Ильман // Рідна школа. – № 1–2 (січень – лютий), 2011. – С. 30–32.
4. Эльконин Д. Б. Избранные психологические труды / Д. Б. Эльконин. – М. : Педагогика, 1989. – 560 с.